

## חומש עם רש"י • כי תבוא • ששי

Complete Word-for-Word Interlinear • Navy &amp; Gold Edition

KI TAVO • 6TH ALIYAH

## CHAPTER PREVIEW

In this aliyah, the Torah presents us with the powerful transition from the sweet brachos of obedience to the terrifying reality of the Tochachah (the Rebuke). We begin with the beautiful promises of what happens when Klal Yisrael listens to the voice of Hashem. The Torah promises that Hashem will crush our enemies, send shefa and berachah into our storehouses, and establish us as a holy nation elevated above all the peoples of the world. We are promised rain in its proper time and that we will be the head and not the tail, lending to others while never needing to borrow.

But then, the Torah turns to the chilling warnings of what happens, chas v'shalom, if we turn away from the mitzvos. This section begins the heavy, painful list of curses that will overtake the nation if we fail to heed Hashem's word. The Torah warns of failure in the city and the field, disease, drought, defeat before our enemies, and the devastating loss of our children and our livelihood to foreign oppressors.

*All introductions, summaries, and contextual notes are the editor's commentary and are not part of the original text.*

פסוק א

Pasuk 1

יִתֵּן יְהוָה אֶת אֹיְבֵיךָ הַקָּמִים עָלֶיךָ נִגְפִים לְפָנֶיךָ בְּדֶרֶךְ אֶחָד  
one by way before you defeated against you who rise up your enemies — Hashem Will deliver  
יֵצְאוּ אֵלֶיךָ וּבִשְׁבַע דְּרָכִים יָנוּסוּ לְפָנֶיךָ:  
before you they will flee ways and by seven against you they will go out

רש"י

ובשבעה דרכים ינוסו לפניך. כן דרך הנבָהלים לברח, מתפזרין לכל צד:  
direction to every they scatter to flee those who panic is the way of so before you they shall flee ways and in seven

פסוק ב

Pasuk 2

יֵצוּ יְהוָה אֶתְּךָ אֶת הַבְּרָכָה בְּאֶסְמֶיךָ וּבְכָל מְשַׁלַּח יָדְךָ  
your hand the sending of and in all in your storehouses the blessing — with you Hashem Will command  
וּבְרָכָה בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ:  
to you is giving your God Hashem that in the land and He will bless you

פסוק ג

Pasuk 3

יְקִימֶךָ יְהוָה לוֹ לְעַם קָדוֹשׁ כְּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לָךְ כִּי תִשְׁמֹר אֶת  
— you will keep if to you He swore as holy as a nation for Himself Hashem He will establish you

מִצְוֹת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהִלַּכְתָּ בְּדַרְכָּיו:

in His ways and you walk your God Hashem the commandments of

פסוק ד

Pasuk 4

וְרָאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם יְהוָה נִקְרָא עָלֶיךָ וַיִּירָאוּ

and they shall fear upon you is called Hashem the name of that the earth the peoples of all And they shall see

מִמֶּךָ:

from you

פסוק ה

Pasuk 5

וְהוֹתִירָךְ יְהוָה לְטוֹבָה בְּפִרְיָ בִטְנְךָ וּבְפִרְיָ בְּהֶמְתֶּךָ וּבְפִרְיָ

and in the fruit of your cattle and in the fruit of your womb in the fruit of for good Hashem And He will make you abundant

אֲדָמָתְךָ עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁפַּע יְהוָה לְאֲבֹתֶיךָ לָתֵת לָךְ:

to you to give to your fathers Hashem swore which the land upon your ground

פסוק ו

Pasuk 6

יִפְתַּח יְהוָה לָךְ אֶת אוֹצְרוֹ הַטּוֹב אֶת הַשָּׁמַיִם לָתֵת מָטָר אֶרְצְךָ בְּעֵתוֹ

in its season your land the rain of to give the heavens — the good His storehouse — for you Hashem Will open

וּלְבָרֶךְ אֶת כָּל מַעֲשֵׂה יָדְךָ וְהִלֹּוֹיתָ גּוֹיִם רַבִּים וְאַתָּה לֹא תִלְוָה:

borrow will not but you many nations and you will lend your hand the work of all — and to bless

פסוק ז

Pasuk 7

וַיִּתֶּנָּךְ יְהוָה לְרֹאשׁ וְלֹא לְזָנָב וְהָיִיתָ רַק לְמַעַלָּה וְלֹא תִהְיֶה

will you be and not above only and you will be for a tail and not for a head Hashem And Hashem will make you

לְמַטָּה כִּי תִשְׁמַע אֶל מִצְוֹת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר אֲנֹכִי מְצַוְךָ הַיּוֹם

today command you I which your God Hashem the commandments of to you will listen if below

לְשֹׁמֵר וְלַעֲשׂוֹת:

and to perform to keep

פסוק ח

Pasuk 8

וְלֹא תִסּוּר מִכָּל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר אֲנֹכִי מְצַוְהָ אֶתְכֶם הַיּוֹם וּשְׂמֹאוֹל

or left right today you command I that the words from all deviate and do not

לָלֶכֶת אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים לְעַבְדָּם:

to serve them other gods after to go

וְהָיָה אִם לֹא תִשְׁמַע בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשָׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֵת כָּל  
 all of — to perform to observe your God Hashem to the voice of you will hearken not if And it shall be  
 מִצְוֹתָיו וְחֻקֹּתָיו אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוְךָ הַיּוֹם וּבָאוּ עָלֶיךָ כָּל  
 all of upon you and there shall come today command you I which and His statutes His commandments  
 הַקְּלָלוֹת הָאֵלֶּה וְהַשִּׁיגוּךְ:  
 and overtake you these the curses

אָרוּר אַתָּה בָּעִיר וְאָרוּר אַתָּה בַּשָּׂדֶה:  
 in the field shall you be and cursed in the city shall you be Cursed

אָרוּר וּמִשְׁאֲרֵתְךָ טִנָּאָה:  
 and your kneading shall be your basket Cursed  
 bowl

אָרוּר פְּרִי בִטְנְךָ וּפְרִי אֲדָמָתְךָ שֹׁגֵר אֶלְפֶיךָ וְעִשְׂתָּרוֹת  
 and the flocks of your cattle the offspring of your ground and the fruit of your womb shall be the fruit of Cursed  
 צִאֲנֶךָ:  
 your sheep

אָרוּר אַתָּה כְּבֹאֶךָ וְאָרוּר אַתָּה בְּצֵאתְךָ:  
 in your going shall you be and cursed in your coming shall you be Cursed

יִשְׁלַח יְהוָה בְּךָ אֶת הַמָּאֲרָה אֶת הַמְּהוּמָה וְאֶת הַמִּגְעָרָת בְּכָל מַשְׁלַח  
 the undertaking of in all the rebuke and — the confusion — the curse — against you Hashem Will send  
 יָדְךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה עַד הַשְׁמָדָה וְעַד אֲבֵדָה מִהֵרָה מִפְּנֵי רָע  
 the evil of because of quickly your perishing and until your destruction until you will do which your hand  
 מַעַלְלֶיךָ אֲשֶׁר עֲזַבְתָּנִי:  
 you have forsaken Me that your deeds

רש"י

המארה. חסרון, כמו "צרעת ממארת" ויקרא י"ג :

13 Vayikra fretting leprosy like paucity The curse

רש"י

המהומה. שגוש, קול בְּהִלּוֹת:

panic a sound of a terrifying sound The confusion

פסוק טו

Pasuk 15

יִדְבֶּק יְהוָה בָּךְ אֶת הַדָּבָר עַד כִּלְתּוֹ אֶתְךָ מֵעַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר

that the land from upon you His destroying until the pestilence — to you Hashem will make cling

אֹתָהּ בָּא שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ:

to possess it there are coming you

פסוק טז

Pasuk 16

יִכָּבֵה יְהוָה בַּשִּׁחָפֹת וּבַקִּדְחַת וּבַדִּלְקָת וּבַחֲרָר

and with scorching and with inflammation and with fever with consumption Hashem Hashem will strike you  
heat

וּבַחֲרִב וּבַשִּׁדְפוֹן וּבִיֶּרְקוֹן וְיִרְדְּפוּךָ עַד אֲבִדְךָ:

your perishing until and they shall pursue and with mildew and with blight and with drought  
you

רש"י

בשחפת. שִׁבְשָׁרוֹ נִשְׁחָף וְנִפְּחָ:

and swollen is worn away that his flesh With consumption

רש"י

ובקדחת. לְשׁוֹן "כִּי אֵשׁ קָדְחָהּ בְּאַפִּי" דברים ל"ב , וְהוּא אֵשׁ שֶׁל חוֹלִים,

sick people of the heat and it is 32 Devarim in My nostrils" burns a fire "For an expression of And with fever

מלו"וי בְּלֶעֶז, שֶׁהִיא חֹמָה מְאֹד:

very hot which is in old French mal du feu

רש"י

ובדלקת. חֹמָה יוֹתֵר מִקִּדְחַת, וּמִיֵּי חֲלָאִים הֵם:

they are illnesses and types of than fever more hot And with inflammation

רש"י

ובחרחר. חֲלִי הַמִּחְמָמוֹ תוֹךְ הַגּוּף וְצָמָא תָּמִיד לַמַּיִם, וּבְלֶעֶז

and in foreign tongue for water continually and he thirsts the body inside that heats him an illness And with fever

אישטרד"ימנט, לְשׁוֹן "וְעֶצְמִי חָרָה מִנִּי חֲרִב" אִיּוֹב ל' "נָחַר מִפֶּחַ מֵאֵשׁ"

from fire the bellows is burned chapter 30 Iyov heat from is burned and my bone an expression of astrandement

ירמיהו ו' :

chapter 6 Yirmeyahu

רש"י

ובחרב. יביא עליה גיטות:

troops upon you He will bring and with the sword

רש"י

ובשדפון ובירקון. מכת תבואה ששדות:

which is in the fields grain a plague of and with mildew and with blasting

רש"י

שדפון. רוח קדים, אשלי"דה בלעז:

in foreign tongue asleide east is a wind of Shidafon

רש"י

ירקון. יבש, ופני התבואה מכסיפין ונהפכין לירקון, קמ"א נ"א — קרו"א

· · chame to yellow and turns becomes pale the grain and the surface of dryness Drought

בלעז:

in foreign tongue

רש"י

עד אבדך. תרגום "עד דתיכד", כלומר עד אבד אותך — שתכלה

that you will end yourself the perishing of until meaning you perish "until the Targum renders your perishing Until

מאליה:

on your own

פסוק יז

Pasuk 17

והיו שמיה אשר על ראשה נחשת והארץ אשר תחתיה ברזל:

iron under you that and the earth copper your head above that your heavens and they shall be

רש"י

והיו שמיה אשר על ראשה נחשת. קללות הללו משה מפי עצמו אמרו,

said them himself from the mouth of Moshe these curses copper your head is over which your heaven And shall be

ושבער סיני מפי הקב"ה אמרו, כמשמעו, וכן נאמר ויקרא

Vayikra it is said and so as implied by them said them the Holy One Blessed Be from the mouth of Sinai and those on Mount He

כ"ו "ואם לא תשמעו לי ... ואם תלכו עמי קרי", וכאן הוא אומר "פקול

to the voice of says he and here contrary with Me you walk and if to Me you will hearken not And if 26

ה' אלהיה ... ידבק ה' בך ... יככה ה'", הקל משה בקללותיו

in his curses Moshe was milder Hashem will smite you to you Hashem will make cleave your God Hashem

לאמרן בלשון יחיד. וגם פן בקללה זו הקל, שבראשונות הוא אומר "את

— says He for in the first ones he was milder this in the curse so and also singular in the language of to say them

שמיהם כברזל ואת ארצכם כנחשה" — שלא יהיו השמים מזיעין כדרך שאין הברזל

iron that not just as sweating the heavens will be that not as copper your earth and — as iron your heaven

מזיע ומתוך כך יהי חרב בעולם והארץ תהי מזעת כדרך שהנחשת מזיע

sweats that copper just as sweating will be and the earth in the world drought there will be this and because of sweats

וְהָיָה מִרְקָבֶת פְּרוּתֶיהָ, וְכֹאֵן הוּא אוֹמֵר "שְׁמִיָּה נַחֲשֶׁת וְאַרְצָהּ בְּרוֹזָל" — שְׁיֵהִיו  
that will be iron and your earth copper your heaven says he and here its fruits rots and it  
שָׁמַיִם מְזִיעִין, אַע"פ שֶׁלֹּא יִרְיָקוּ מָטָר, מִכָּל מְקוֹם לֹא יִהְיֶה חֶרֶב שֶׁל אֲבִדוֹן  
ruin of drought will there be not place from any rain they will pour though not even sweating heavens  
בְּעוֹלָם, וְהָאָרֶץ לֹא תִהְיֶה מְזִיעָה, כְּדֶרֶךְ שֶׁאֵין הַבְּרוֹזָל מְזִיעַ, וְאֵין הַפְּרוּת מִרְקִיבִין,  
will rot the fruits and not sweats iron that not just as sweating will be not and the earth in the world  
וּמִכָּל מְקוֹם קָלָה הִיא, בֵּין שֶׁהִיא כְּפָרוֹזָל בֵּין שֶׁהִיא כְּנַחֲשֶׁת בֵּין שֶׁהִיא כְּבְרוֹזָל לֹא תוֹצִיא  
will it produce not as iron that it is whether as copper that it is whether it is a curse place and from any  
פְּרוּת, וְכֵן הַשָּׁמַיִם לֹא יִרְיָקוּ מָטָר סִפְרָא וִיקְרָא כ"ו :  
26 Vayikra Sifra rain will pour not the heavens and so fruits

פסוק יח

Pasuk 18

יֵתֵן יְהוָה אֶת מָטָר אֲרָצָהּ אֲבָק וְעָפָר מִן הַשָּׁמַיִם יֵרֵד עָלֶיךָ עַד  
until upon you it shall descend the heavens from and sand dust your land the rain of — Hashem Will make  
הַשְׁמָדָה:  
your destruction

רש"י

מִטָּר אֲרָצָהּ אֲבָק וְעָפָר. "זִיקָא דְבִתְרָא מִטָּרָא", מָטָר יוֹרֵד וְלֹא כָּל צָרְכוֹ, וְאֵין  
and there is not its need all of but not descends rain the rain that is after a wind and dust powder your land The rain of  
בּוֹ כְּדֵי לְהַרְבִּיץ אֶת הָעָפָר, וְהַרְיוּחַ בָּאָה וּמַעֲלָה אֶת הָאֲבָק וּמְכַסֶּה אֶת עֵשֶׂב  
the herb of — and covers the powder — and raises comes and the wind the dust — to lay enough in it  
הַזֵּרְעִים שֶׁהֵם לְחִים מִן הַמַּיִם וְנִדְבָק בָּהֶם, וְנַעֲשֶׂה טִיט וּמִתְיַבֵּשׁ וּמִרְקִיבִין תַּעֲנִית  
Taanis and they rot and dries mud and becomes to them and it sticks the water from are wet which they the crops  
ג':  
3

פסוק יט

Pasuk 19

יִתְּנֶהּ יְהוָה נֶגֶף לְפָנֶי אֹיְבֶיךָ בְּדֶרֶךְ אֶחָד תֵּצֵא אֲלֵיו וּבִשְׁבָעָה  
and by seven against them you will go out one by way your enemies before smitten Hashem Will deliver you  
דְּרָכִים תִּנּוֹס לְפָנֶיךָ וְהָיִיתָ לְזַעֲזָה לְכָל מַמְלָכוֹת הָאָרֶץ:  
the earth the kingdoms of to all for a shock and you will be before them you will flee ways

רש"י

לְזַעֲזָה. לְאִימָה וּלְזִיעַ, שֶׁיִּזְעוּ כָּל שׁוֹמְעֵי מִכּוֹתֶיךָ מִמֶּה וַיֹּאמְרוּ "אֵי  
"Woe and they will say from you your blows who hear of all that they will tremble and for trembling for dread For a terror  
לָנוּ שֶׁלֹּא יָבֹא עָלֵינוּ כְּדֶרֶךְ שֶׁבָּא עַל אֱלוֹנוֹ:  
these" upon that it came in the manner upon us there should come that not to us

פסוק כ

וְהִיְתָה נִבְלָתְךָ לְמֵאֲכָל לְכָל עוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְבֶהֱמַת הָאָרֶץ וְאֵין  
and there is none the earth and to beasts of the heavens birds of to all for food your carcass And shall be

מִחֲרִיד:

to frighten

פסוק כא

יִכָּכֶה יְהוָה בְּשָׁחִין מִצְרִיִּים וּבַעֲפָלִים וּבִטְחָרִים וּבִגְרָב  
and with boil-scars and with hemorrhoids and with hemorrhoids Mitzrayim with the inflammation Hashem will strike you  
of

וּבִחְרָס אֲשֶׁר לֹא תוּכַל לְהִרְפֹּא:

to be healed you will be able not that and with itch

רש"י

בשחין מצרים. רע הָיָה מָאֵד, לֹחַ מִבְּפָנִים וְיָבֵשׁ מִבְּחוּץ, כִּדְאִיתָא בְּכּוּרוֹת דִּף מ"א

41a daf in Bechorot as it is from without and dry from within wet very it was bad Mitzrayim With the boil of

:

רש"י

גרב. שָׁחִין לֹחַ:

wet is a boil Garav

רש"י

חרס. שָׁחִין יָבֵשׁ פְּחָרֶס:

like a potsherd dry is a boil Cheres

פסוק כב

יִכָּכֶה יְהוָה בְּשֹׁגְעוֹן וּבְעִוְרוֹן וּבְתַמְהוֹן לֵב:

heart and with dismay of and with blindness with madness Hashem Will strike you

רש"י

ובתמהון לבב. אֵטֶם הֵלֵב, אֲשֶׁטוּר"דִּישׁוֹן בְּלִעְז:

in foreign tongue etourdison the heart clogging of of heart And with confusion

פסוק כג

וְהִיִּיתָ מִמַּשֵּׁשׁ בַּצְהָרִים כַּאֲשֶׁר יִמַּשֵּׁשׁ הָעוֹר בְּאֶפְלָה וְלֹא תִצְלִיחַ  
you will succeed in and not in the darkness the blind man gropes just as at noon groping and you will be

אֶת דְּרָכֶיךָ וְהִיִּיתָ אֶךְ עָשׂוּק וְגִזּוּל כָּל הַיָּמִים וְאֵין מוֹשִׁיעַ:

who saves and there is none the days all and robbed oppressed only and you will be your ways —

רש"י

עשוק. בכל מעשיך יהיה ערעור:

dispute there will be your actions against all of wronged

פסוק כד

Pasuk 24

אשה תארוש ואיש אחר ישגלנה ישכבנה בית תבנה ולא תשב

will you dwell but not you will build A house will lie with her will ravish her another and a man you will betroth A wife

בו כפרם תטע ולא תחללנו:

will you redeem it but not you will plant A vineyard in it

רש"י

ישגלנה. לשון שגל, פלגש, והכתוב כנהו לשבח ישכבנה, ותקון

and an emendation of yishkavenah for praise substituted it and the Scripture a concubine shegal is an expression of yishgalenah

סופרים הוא זה:

is it the Scribes

רש"י

תחללנו. בשנה הרביעית לאכל פרי מגילה כ"ה :

25 Megillah its fruit to eat the fourth in the year you shall redeem it

פסוק כה

Pasuk 25

שורך טבוח לעיניך ולא תאכל ממנו חמרה גזול מלפניך

from before you shall be seized your donkey from it shall you eat and not before your eyes shall be slaughtered Your ox

ולא ישוב לך צאנה נתנות לאיביך ואין לך מושיע:

to save for you and there is none to your enemies shall be given your flock to you shall it return and not

פסוק כו

Pasuk 26

בניך ובנותיך נתנים לעם אחר ועיניך ראות וכלות אליהם כל

all for them and pine will see and your eyes another to a nation will be given and your daughters Your sons

היום ואין לאל ידך:

your hand to the power of and there is not the day

רש"י

וכלות אליהם. מצפות אליהם שישובו ואינם שבים; כל תוחלת

hope any returning but they are not that they should return for them looking expectantly for them and longing

שאינה באה קרויה כליון עינים:

eyes a failing of is called come that does not

פסוק כז

פְּרִי אֲדָמָתְךָ וְכָל יִגְיעֶךָ יֹאכַל עַם אֲשֶׁר לֹא יָדַעְתָּ וְהָיִיתָ רַק עֲשׂוּק  
 oppressed only and you shall be you knew not that a nation shall eat your labor and all your ground The fruit of  
 וְרִצּוּץ כָּל הַיָּמִים:  
 the days all and crushed

פסוק כח

וְהָיִיתָ מְשֻׁגָּע מִמַּרְאֵה עֵינֶיךָ אֲשֶׁר תִּרְאֶה:  
 you will see that your eyes from the sight of driven mad and you will be

פסוק כט

יִכָּכֶה יְהוָה בְּשֹׁחִין רָע עַל הַכְּרָכִים וְעַל הַשָּׁקִים אֲשֶׁר לֹא תוּכַל  
 you will be able not which the thighs and upon the knees upon severe with a boil Hashem will strike you  
 לְהִרְפָּא מִכָּף רִגְלְךָ וְעַד קִדְקֹדְךָ:  
 the crown of your head and until your foot from the sole of to be healed

פסוק ל

יֹולֶךְ יְהוָה אֹתְךָ וְאֶת מַלְכְּךָ אֲשֶׁר תָּקִים עָלֶיךָ אֶל גּוֹי אֲשֶׁר לֹא  
 not that a nation to over you you will establish whom your king and — you Hashem will lead  
 יָדַעְתָּ אֹתָהּ וְאַבְתִּירָהּ וְעַבַּדְתָּ שָׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים עֵץ וְאֶבֶן:  
 and stone wood others gods there and you will serve and your fathers you you knew

פסוק לא

וְהָיִיתָ לְשִׁמָּה לְמִשָּׁל וּלְשִׁנִּינָה בְּכָל הָעַמִּים אֲשֶׁר יִנְהַגְךָ יְהוָה  
 Hashem will drive you whom the peoples among all and for a byword for a proverb for a consternation and you shall be  
 שָׁמָּה:  
 there

רש"י

לשמה. כמו תמהון, אש"ו אשטורדישו", כל הרוֹאֶה אותך יִשָּׁם עָלֶיךָ:  
 over you will be astonished you who sees everyone estourdissement that is wonderment like for an astonishment

רש"י

למשל. כְּשֶׁתָּבֹא מִכָּה רָעָה עַל אָדָם יֹאמְרוּ זֶה דּוֹמֶה לְמַכַּת פְּלוֹנִי:  
 so-and-so to the blow of is similar this they will say a man upon evil a blow when there comes For a proverb

רש"י

ולשנינה. לשון "ושננתם" דברים ו', ידברו בך, וכן  
and likewise about you they will speak 6 Devarim and you shall teach them is an expression of And for a byword  
תרגומו "ולשועי", לשון ספור ואשתעי:  
and he related relating an expression of and for talking its Targum translation is

פסוק לב

Pasuk 32

זרע רב תוציא השדה ומעט תאסוף כי יחסלנו הארבה:  
the locust shall consume it for you shall gather in but little to the field you shall take out much Seed

רש"י

יחסלנו. יכלנו, ועל שם כך נקרא חסיל, שמכלה את הכל:  
everything — because it consumes chasil it is called this account of and on will consume it will crop it

פסוק לג

Pasuk 33

כרמים תטע ועבדת ויין לא תשתה ולא תאגר כי תאכלנו  
shall devour it for you shall gather and not you shall drink not and wine and you shall till you shall plant Vineyards  
התלעת:  
the worm

פסוק לד

Pasuk 34

זיתים יהיו לה בכל גבולה ושמן לא תסוף כי ישל זיתך:  
your olives shall drop off for anoint you shall not but oil your territory in all of to you there shall be olive trees

רש"י

ישל. ישיר פרותיו, לשון ונשל הפזל דברים י"ט:  
19 Devarim the iron and slips off an expression of its fruits it shall drop shall cast off

פסוק לה

Pasuk 35

בנים ובנות תוליד ולא יהיו לה כי ילכו בשבי:  
into captivity they will go for yours they will be but not you will beget and daughters Sons

פסוק לו

Pasuk 36

כל עצך ופרי אדמתך יירש הצלצל:  
the cricket shall take over your land and the fruit of your trees All of

רש"י

יירש הצלצל. יעשנו הארבה רש מז הפרי:  
the fruit of poor the locust will make it the locust will impoverish

רש"י

יירש. יעני:

it will make poor it will impoverish

רש"י

צלצל. מין ארבה. ואי אפשר לפרש יירש לשון ירשה, שאם פן

so for if inheritance as an expression of yeyareish to explain and it is impossible locust is a species of Tiltzal

היה לו לכתב "יירש", ולא לשון הורשה וגרושין, שאם פן היה לו

it should have so for if and expelling driving out as an expression of and not yirash written it should have

לכתב "יירש":

written yorish

פסוק לז

Pasuk 37

הגר אשר בקרבך יעלה עליה מעלה מעלה ואתה תרד מטה מטה:

and lower lower shall sink while you and higher higher above you shall rise in your midst who is The stranger

פסוק לח

Pasuk 38

הוא ילוך ואתה לא תלוננו הוא יהיה לראש ואתה תהיה לזנב:

for a tail will be and you for a head will be he lend to him will not and you will lend to you he

פסוק לט

Pasuk 39

ובאו עליה כל הקללות האלה וירדפנה והשיגנה עד

until and they shall overtake and they shall pursue these the curses all of upon you and they shall come you

השמדה כי לא שמעת בקול יהוה אלהיך לשמר מצותיו

His commandments to keep your God Hashem to the voice of you listened not because your destruction

וחקתי אשר צוה:

He commanded you which and His statutes

פסוק מ

Pasuk 40

והיו כה לאות ולמופת ובזרעה עד עולם:

eternity until and upon your and for a wonder for a sign upon you And they shall be offspring

פסוק מא

Pasuk 41

תחת אשר לא עבדת את יהוה אלהיך בשמחה ובטוב לבב

heart and with goodness of with joy your God Hashem — you served not that Because

מֵרַב כָּל:

everything from an abundance of

רש"י

מֵרַב כָּל. בְּעוֹד שָׁהָה לָּהּ כָּל טוֹב:

goodness all to you there was while all From the abundance of

פסוק מב

Pasuk 42

וְעַבַדְתָּ אֶת אֹיְבֶיךָ אֲשֶׁר יִשְׁלַחְנוּ יְהוָה בָּךְ בְּרָעַב וּבְצָמָא

and in thirst in hunger against you Hashem He will send him whom your enemies — and you shall serve

וּבְעִירֹם וּבְחָסֶר כָּל וְנָתַן עַל בְּרִזָּל עַל צִוְּאָרָה עַד הַשְׁמִידוֹ

His destroying until your neck upon iron a yoke of and He will place everything and in lack of and in nakedness

אֹתָךְ:

you

פסוק מג

Pasuk 43

יִשָּׂא יְהוָה עָלֶיךָ גּוֹי מֵרָחוֹק מִקְצֵה הָאָרֶץ כַּאֲשֶׁר יֵדְאָה הַנֶּשֶׁר גּוֹי

a nation the eagle swoops as the earth from the end of from afar a nation against you Hashem Will bring

אֲשֶׁר לֹא תִשְׁמַע לְשׁוֹנוֹ:

its language you will understand not whose

רש"י

כַּאֲשֶׁר יֵדְאָה הַנֶּשֶׁר. פֶּתָאם וְדַרְכּוֹ מְצֻלַחַת וַיִּקְלּוּ סוּסָיו:

its horses and will be swift is successful and its way suddenly the eagle swoops down as

רש"י

לֹא תִשְׁמַע לְשׁוֹנוֹ. לֹא תִכְּרִי לְשׁוֹנוֹ, וְכֵן "תִּשְׁמַע חֲלוֹם לִפְתָּר אֹתוֹ"

it to interpret a dream you understand and so its tongue you will recognize not its tongue you shall understand not

בְּרֵאשִׁית מ"א, וְכֵן "כִּי שָׁמַע יוֹסֵף" שֶׁם מ"ב, אֵינִי טִינֵד "רִי:

entendre 42 there Yosef understood that and so 41 Bereishis

פסוק מד

Pasuk 44

גּוֹי עַז פָּנִים אֲשֶׁר לֹא יִשָּׂא פָּנִים לְזָקֵן וְנֶעַר לֹא יֶחֱוֶן:

pity will not and a youth to an elder favor show will not which of face brazen a nation

פסוק מה

Pasuk 45

וְאָכַל פְּרִי בְהֶמְתָּהּ וּפְרִי אֲדָמָתָהּ עַד הַשְׁמִדָּהּ אֲשֶׁר לֹא יִשְׁאַר

it will leave not which your destruction until your land and the fruit of your animal the fruit of And it shall eat

לָהּ דָּגָן תִּירוֹשׁ וְיֵצֶהָ שֶׁגֶר אֶלְפִיהָ וְעִשְׂתֶּרֶת צֹאנָהּ עַד הָאֲבִידוֹ אֹתָהּ׃  
you its destroying until your sheep and the herds of your cattle the offspring of and oil wine grain to you

פסוק מו

Pasuk 46

וְהִצָּר לָהּ בְּכָל שְׁעָרֶיהָ עַד רֹדֶת חֲמַתֶּיהָ הַגְּבוּהוֹת וְהַפְּצֻרוֹת  
and the fortified the high your walls the coming down of until your gates in all you And it shall besiege  
אֲשֶׁר אֹתָהּ בְּטִחַ בָּהֶן בְּכָל אֶרְצָהּ וְהִצָּר לָהּ בְּכָל שְׁעָרֶיהָ בְּכָל אֶרְצָהּ  
your land in all your gates in all you and it shall besiege your land in all in them trust you which  
אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה אֱלֹהֶיהָ לָהּ׃  
to you your God Hashem has given which

רש"י

עַד רֹדֶת חֲמַתֶּיךָ. לְשׁוֹן יְרֹדִי וְכַבוּשׁ׃  
and conquest subjugation an expression of your wrath the subjugation of Until

פסוק מז

Pasuk 47

וְאָכַלְתָּ פְּרִי בִטְנָהּ בָּשָׂר בָּנֶיהָ וּבָנֹתֶיהָ אֲשֶׁר נָתַן לָהּ יְהוָה  
Hashem to you has given whom and your daughters your sons the flesh of your womb the fruit of And you shall eat  
אֱלֹהֶיהָ בְּמָצוֹר וּבְמָצוֹק אֲשֶׁר יֵצִיק לָהּ אֹיְבָהּ׃  
your enemy you shall distress with which and in the distress in the siege your God

רש"י

וְאָכַלְתָּ ... בָּשָׂר בְּנֵיךָ ... בְּמָצוֹר. מִחַמַּת שְׂיָהוּ צָרִים עַל הָעִיר וַיִּהְיֶה  
and there will be the city besieging that they will be because in the siege your sons the flesh of And you shall eat  
שָׁם מָצוֹק, עֲקַת רָעָבוֹן׃  
famine the pressure of distress there

פסוק מח

Pasuk 48

הָאִישׁ הַרֵךְ בֶּה וְהָעֲנָג מְאֹד תִּרְעַע עֵינָיו בְּאָחִיו  
against his brother his eye will be mean extremely and the fastidious among you who is tender The man  
וּבְאִשְׁתּוֹ חִיקוֹ וּבְיָתָרוֹ בָּנָיו אֲשֶׁר יוֹתִיר׃  
he leaves over whom his children and against the his bosom and against the wife of  
remnant of

רש"י

הַרֵךְ בֶּה וְהָעֲנָג. הוּא הַרֵךְ הוּא הָעֲנָג — לְשׁוֹן פְּנוּק, וּמִהֲתַעֲנֵג  
and from delicateness pampering an expression of the delicate he is the tender he and the delicate among you The tender  
וּמִרֵךְ מוֹכִיחַ עֲלֵיהֶם שְׂשֻׁנֵיהֶם אֶחָד; אַע"פ שֶׁהוּא מְפֻנָּק וְיָדַעַתוּ קִצָּה  
is disgusted and from tenderness proves and against them regarding them that both of them are one even though that he is pampered that he is  
בְּדָבָר מְאוּס, יִמְתֵּק לוֹ לְרַעְבוֹנוֹ בָּשָׂר בָּנָיו וּבָנֹתָיו, עַד כִּי תִרְעַע עֵינָיו  
his eye will be evil that until and his daughters his sons the flesh of for his hunger to him it will be sweet loathsome by a thing

בְּכִנּוּי הַנוֹתָרִים מִתַּת לְאֶחָד מֵהֶם מִבֶּשֶׁר בְּנָיו אֲחֵיהֶם אֲשֶׁר יֹאכַל.  
he will eat whom their brothers his children from the flesh of of them to one from giving who remain against his children  
ד"א — הֵרֵךְ בָּךְ, הֵרַחֲמֵנִי וְרַךְ הַלֵּב מְרֹב רַעֲבָנוֹת  
hunger from the abundance of of heart and tender the merciful among you the tender another explanation  
יִתְאַכְזְרוּ וְלֹא יִתְּנוּ מִבֶּשֶׁר בְּנֵיהֶם הַשְּׁחוּטִים לְבְנֵיהֶם הַנוֹתָרִים:  
who remain to their children who were slaughtered their children from the flesh of will they give and not they will become cruel

פסוק מט

Pasuk 49

מִתַּת לְאֶחָד מֵהֶם מִבֶּשֶׁר בְּנָיו אֲשֶׁר יֹאכַל מִכְּלֵי הַשָּׂאִיר לוֹ  
to him leaving because of not he will eat whom his children from the flesh of of them to one from giving  
כָּל בְּמָצוֹר וּבְמָצוֹק אֲשֶׁר יֵצִיק לָּךְ אִיבָּךְ בְּכָל שְׁעָרֶיךָ:  
your gates in all your enemy you will distress with which and in the distress in the siege anything

פסוק נ

Pasuk 50

הָרַכָּה בָּךְ וְהִעֲנָגָהּ אֲשֶׁר לֹא נִסְתָּה כַּף רַגְלָהּ הֵצִיג עָלַי  
upon to set her foot the sole of has ventured not who and the dainty woman among you The tender woman  
הָאָרֶץ מֵהִתְעַנֵּג וּמִרֶךְ תִּרְעַע עֵינָהּ בְּאִישׁ חִיקָהּ וּבִבְנָהּ  
and against her son her bosom against the husband of her eye shall be evil and from tenderness from daintiness the ground  
וּבִבְתָּהּ:  
and against her daughter

רש"י

תִּרְעַע עֵינָהּ בְּאִישׁ חִיקָהּ וּבִבְנָהּ וּבִבְתָּהּ. הַגְדוּלִים:  
the adult ones and towards her daughter and towards her son her bosom towards the husband of her eye shall be evil

פסוק נא

Pasuk 51

וּבִשְׁלִיתָהּ הֵיוּצֹת מִבֵּין רַגְלֶיהָ וּבִבְנֶיהָ אֲשֶׁר תֵּלֵד כִּי  
for she will bear whom and with her children her legs from between that emerges and with her afterbirth  
תֹּאכְלֵם בְּחָסֶר כָּל פֶּסֶתֶר בְּמָצוֹר וּבְמָצוֹק אֲשֶׁר יֵצִיק לָּךְ אִיבָּךְ  
your enemy you will distress which and in distress in siege in secret everything in lack of she will eat them  
בְּשְׁעָרֶיךָ:  
in your gates

רש"י

ובשליתה. בְּנֵיהָ הַקְטָנִים — בְּכָלָן תֵּהָא עֵינָהּ צָרָה פְּשֵׁתֹאכַל אֶת הָאֶחָד  
the one — when she eats evil her eye will be towards all of them the small ones her children And towards her afterbirth

מִלֵּתָן לְאֲשֶׁר אֵצֶלָה מִן הַבֶּשֶׁר:  
the flesh from are with her to those who from giving

אם לא תשמר לעשות את כל דברי התורה הזאת הכתובים בספר  
 in the book that are written this the Torah the words of all — to do you will observe not If  
 הֲיָה לִירָאָה אֶת הַשֵּׁם הַנִּכְבָּד וְהַנּוֹרָא הֲיָה אֵת יְהוָה יֵאלֹהֶיךָ:  
 your God Hashem — this and the awesome the honored the Name — to fear this

והפלא יהוה את מכתה ואת מכות זרעה מכות גדלות  
 great plagues your offspring the plagues of and — your plagues — Hashem And Hashem will make  
 extraordinary  
 ונאמנות וחקלים רעים ונאמנים:  
 and chronic evil and sicknesses and lasting

רש"י

והפלא ה' את מכתה. מפלאות ומבדלות משאר מכות:  
 plagues from the rest of and distinguished exceptional your plagues — Hashem And will make exceptional

רש"י

ונאמנות. ליסרה, לקיים שליחותן:  
 their mission to fulfill to chastise you and trustworthy

והשיב בך את כל מדוה מצרים אשר יגרת מפניהם  
 because of them you dreaded which Mitzrayim the sicknesses of all — upon you and He will bring back  
 ודבקו בך:  
 to you and they shall cling

רש"י

אשר יגרת מפניהם. מפני המכות. כשהיו ישראל רואין מכות משנות הבאות על  
 upon that came unusual plagues seeing Yisrael when were the plagues because of before them you feared Which  
 מצרים, היו יראים מהם שלא יבאו גם עליהם. תדע שכן כתוב "אם  
 "If it is written for so You may know upon them also they would come that not of them afraid they were Mitzrayim  
 שמוע תשמע וגו' כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליה" שמות ט"ו —  
 15 Shemos upon you" will I place not in Mitzrayim I placed which the disease all etc. you will hearken hearken  
 אין מיראין את האדם אלא בדבר שהוא יגור ממנו:  
 of it fears that he with a thing except a person — frighten They do not

גַּם כָּל חֲלִי וְכָל מִכָּה אֲשֶׁר לֹא כָתוּב בְּסֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֹּאת יַעֲלֶם  
 will bring them this the Torah in the book of written is not which plague and every illness every Also  
 יִהְיֶה עָלֶיךָ עַד הַשְׁמָדָה:  
 your destruction until upon you Hashem

רש"י

יעלם. לשון עליה:  
 ascent the language of is an expression of

פסוק נו

וְנִשְׁאַרְתֶּם בְּמִתִּי מְעַט תַּחַת אֲשֶׁר הָיִיתֶם כְּכּוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לָרֹב  
 for multitude the heavens like the stars of you were that instead of fewness with people of and you shall remain  
 כִּי לֹא שָׁמַעְתָּ בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ:  
 your God Hashem to the voice of you listened not because

רש"י

ונשארתי במתי מעט תחת וגו'. מעטין חלף מרבים:  
 many instead of few etc. instead of few with people of And you shall remain

פסוק נז

וְהָיָה כַּאֲשֶׁר שָׁשׂ יְהוָה עֲלֵיכֶם לְהִיטִיב אֶתְכֶם וּלְהַרְבּוֹת אֶתְכֶם כֵּן  
 so you and to multiply to you to do good over you Hashem rejoiced just as and it shall be  
 יִשְׂשִׂי יְהוָה עֲלֵיכֶם לְהַאֲבִיד אֶתְכֶם וּלְהַשְׁמִיד אֶתְכֶם וְנִסְחַתְתֶּם מֵעַל  
 from upon and you shall be torn you and to annihilate you to destroy over you Hashem will rejoice  
 הָאֲדָמָה אֲשֶׁר אַתָּה בָּא שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ:  
 to possess it there are coming you that the land

רש"י

כן ישיש ה'. את אויביכם עליכם להאביד וגו':  
 etc. to destroy over you your enemies — Hashem will make rejoice so

רש"י

ונסחתם. לשון עקירה וכן משלי ט"ו "בית גאים יסח ה'":  
 Hashem will uproot the haughty the house of fifteen Mishlei and so uprooting is an expression of and you shall be uprooted

פסוק נח

וְהִפִּיצְךָ יְהוָה בְּכָל הָעַמִּים מִקְצֵה הָאָרֶץ וְעַד קֵצָה הָאָרֶץ  
 the earth the end of and until the earth from the end of the peoples among all Hashem And Hashem will  
 scatter you

וְעַבַּדְתָּ שֵׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא יָדַעְתָּ אֹתָהּ וְאַבְתִּירָהּ עֵץ וָאֶבֶן:  
and stone wood and your ancestors you you knew not whom others gods there and you will serve

רש"י

וְעַבַּדְתֶּם שֵׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים. כְּתַרְגֻּמוֹ — לֹא עֲבֹדְתָּ אֱלֹהִים מִמֶּשׁ אֲלָא  
but rather literally deity service of not according to its Targum others gods there And you will serve

מַעֲלִים מִסֵּ וְגִלְגָּלִיּוֹת לְכוֹמְרֵי עֲזָ:  
idol worship to the priests of and poll-taxes tribute paying

פסוק נט

Pasuk 59

וּבְגוֹיִם הֵהֱם לֹא תִרְגִּיעַ וְלֹא יִהְיֶה מְנוּחַ לְכַף רַגְלְךָ  
your foot for the sole of a resting place there will be and not you will find rest not those And among the nations

וְנָתַן יְהוָה לְךָ שָׁם לֵב רָגֹז וְכִלְיוֹן עֵינַיִם וְדַאֲבוֹן נַפְשׁ:  
soul and a despair of eyes and a pining of anxious a heart there to you Hashem and will give

רש"י

לֹא תִרְגִּיעַ. לֹא תִנּוּחַ, כְּמוֹ "וְזֹאת הַמְּרַגֵּעַ" יִשְׁעִיהוּ כ"ח :  
28 Yeshayahu the rest and this is like you shall rest not you shall find rest not

רש"י

לֵב רָגֹז. לֵב חֲרָד, כְּתַרְגֻּמוֹ "דָּחַל", כְּמוֹ יִשְׁעִיהוּ י"ד "שָׂאוֹל מִתַּחַת רַגְזָה  
trembled from beneath the grave fourteen Yeshayahu like fearing like its Targum fearful a heart trembling A heart  
לְךָ" שְׁמוֹת ט"ו "שָׁמְעוּ עַמִּים יִרְגְּזוּן", שְׁמוֹאֵל ב כ"ב "מוֹסְדוֹת הַשָּׁמַיִם יִרְגְּזוּ":  
trembled the heavens the foundations of twenty-two two Shmuel they trembled peoples heard fifteen Shemos for you

רש"י

וְכִלְיוֹן עֵינַיִם. מִצָּפָה לִישׁוּעָה וְלֹא תָבֹא:  
come and it does not for salvation one who looks eyes And a failing of

פסוק ס

Pasuk 60

וְהָיוּ חַיֵּיךָ תְּלָאִים לְךָ מִנֶּגֶד וּפְחַדְתָּ לְיָלֵה וַיּוֹמֶם וְלֹא תֵאֱמִין  
you will believe and not and day night and you will dread from opposite for you hanging your life and will be

בְּחַיֵּיךָ:  
in your life

רש"י

חַיֵּיךָ תְּלָאִים לְךָ. עַל הַסָּפֶק, כָּל סָפֶק קָרוֹי תְּלוּי, שָׁמָּה אָמוֹת הַיּוֹם בְּחֶרֶב הַבָּאָה  
that is coming by the sword today I will die perhaps hanging is called doubt any the doubt on to you hanging your life  
עָלֵינוּ. וְרַבּוֹתֵינוּ דָּרְשׁוּ זֶה הַלּוֹקֵחַ תְּבוּאָה מִן הַשּׁוּק:  
the market from produce one who buys this interpreted and our Rabbis upon us

רש"י

ולא תאמין בחייר. זה הסומך על הפליטר עי' מנחות ק"ג :

103b Menachot see the baker on one who relies this is of your life you will have assurance And not

פסוק סא

Pasuk 61

בבקר תאמר מי יתן ערב ובערב תאמר מי יתן בקר

morning will give who you will say and in the evening evening will give who you will say In the morning

מפחד לבבה אשר תפחד וממראה עיניך אשר תראה:

you will see which your eyes and from the sight of you will dread which your heart from the dread of

רש"י

בבקר תאמר מי יתן ערב. ויהיה הערב של אמש:

yesterday of the evening and it would be evening will give who you will say In the morning

רש"י

ובערב תאמר מי יתן בקר. של שחרית, שהצרות מתחזקות תמיד וכל

and every constantly grow stronger because the troubles morning of morning will give who you shall say And at evening

שעה מרבה קללתה משלפניה עי' סוטה מ"ט :

49a Sotah see than of before it its curse is greater hour

פסוק סב

Pasuk 62

והשיבה יהוה מצרים באניות בדרכו אשר אמרתי לך לא תסוף

continue you shall not to you I said which by the way in ships to Mitzrayim Hashem And He will return you

עוד לראתה והתמפרתם שם לאיביך לעבדים ולשפחות ואין

but there is no and as maidservants as slaves to your enemies there and you will offer to see it again yourselves for sale

קנה:

buyer

רש"י

באניות. בספינות — בשביה:

in captivity in ships In ships

רש"י

והתמכרתם שם לאיביך. אתם מבקשים להיות נמכרים להם לעבדים

for slaves to them sold to be will seek you to your enemies there And you will offer yourselves for sale

ולשפחות:

and for handmaids

רש"י

ואין קנה. כי יגזרו עליה הרג וכליון:  
and destruction killing upon you they will decree because buyer and there is no

רש"י

והתמכרתם. בלעז איפורונדרי"ץ וו"ש, ולא יתכן לפרש  
and you will offer yourselves for sale in foreign tongue et pour vendrez vous  
"והתמכרתם" בלשון ונמכרתם על ידי מוכרים אחרים מפני שנאמר  
and you will offer yourselves for sale in the sense of by and you will be sold the hands of sellers other because that it is said  
אחריו "ואין קונה":  
after it and there is no buyer

פסוק סג

Pasuk 63

אלה דברי הברית אשר צוה יהוה את משה לכת את בני  
the children of — to seal Moshe — Hashem commanded which the covenant the words of These are  
ישראל בארץ מואב מלבד הברית אשר פרת אתם בחרב:  
at Chorev with them He sealed which the covenant besides Moav in the land of Yisrael

רש"י

לכת את בני ישראל. שיקבלו עליהם את התורה באלה  
to cut the children of — Yisrael upon themselves that they will accept the Torah with an imprecation  
ובשבועה:  
and with an oath

רש"י

מלבד הברית. קלות שבתורת פהנים שנאמרו בסיני:  
Besides the covenant the curses that are in the Torah of the Kohanim which were said at Sinai

#### CHAPTER SUMMARY

The aliyah details the dual paths of blessing and curse for Klal Yisrael. It starts with the glorious brachos of victory, financial abundance, and spiritual prestige that come from keeping the mitzvos. It then shifts to the devastating curses of the Tochachah, describing how disobedience leads to agricultural failure, physical illness, madness, and constant oppression by foreign nations. The Torah warns that because we did not serve Hashem with joy and gladness when we had everything, we will be forced to serve our enemies in hunger, thirst, and nakedness under a heavy yoke of iron, culminating in a ruthless nation swooping down from afar to destroy our land and leave us with nothing.

The Torah is telling us a frightening list of klalos in this parsha, but right in the middle of all the darkness, the Torah stops and reveals the root cause of it all: "Tachas asher lo avadta es Hashem Elokecha b'simcha u'v'tuv levav m'rov kol", because you did not serve Hashem with joy and gladness of heart when you had everything. Lichoira, this is a massive chiddush. The Gemara is bothered by what brings such churban, and we would have thought it is only the most chamur aveiros. But the Torah is mechadesh here that a lack of simcha in our avodas Hashem is not just a minor detail; it is the very opening that allows the yetzer hara and the middas hadin to take over.

When we do mitzvos out of cold habit, as a heavy burden that we just want to get over with, we are missing the entire point of why Hashem gave us the Torah. If a person has a beautiful, rich life, with a warm home and food on the table, yet his davening is cold and his learning is done with a sigh, he is showing that the Torah is not his greatest delight. Mimeila, that coldness cools down his whole connection to Hashem. The teretz to avoiding the spiritual decline described in the klalos is to bring life, warmth, and real b'simcha energy into our daily Yiddishkeit.

Today, when you stand up to daven Mincha or sit down to learn your daily shiur, do not just run through it to check it off your list. Take ten seconds before you begin to think about the zechus of being a Yid, smile, and do that mitzvah with real, conscious joy.